

UNIVERSITATEA "BABEȘ-BOLYAI"
CLUJ - NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE
ȘI STUDII DE SECURITATE

***„PROBLEMATICA COMUNITĂȚII DE INFORMAȚII
ROMÂNEȘTI ÎN CONTEXT EUROPEAN”***

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Vese Vasile

Doctorand:

Borșa Sergiu-Viorel

2013

CUPRINS

CUPRINS	2
CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT	3
CUVINTE CHEIE	5
REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT	6
Motivația.....	6
Istoriografia/sursele	6
Relevanța	9
Scopul	9
Obiective de cercetare	10
Metodologia.....	10
Structura	11
Considerații finale	16
BIBLIOGRAFIE	23
Arhive (documente inedite).....	23
Documente (edite)	23
Legislație/Documente.....	24
Memorialistică	25
Lucrări generale.....	26
Cronologii, dicționare, enciclopedii	29
Lucrări speciale.....	29
Articole în periodice/interviuri/comunicări	30
Periodice	33
Surse INTERNET	34

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

CUPRINS	Error! Bookmark not defined.
LISTĂ DE ABREVIERI	Error! Bookmark not defined.
ARGUMENT	Error! Bookmark not defined.
INTRODUCERE.....	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL I.....	Error! Bookmark not defined.
MEDIUL INTERNAȚIONAL DE SECURITATE ȘI EVOLUȚIA PRIMELOR STRUCTURI INFORMATIVE ROMÂNEȘTI. CRISTALIZAREA UNUI SISTEM NAȚIONAL DE INFORMAȚII.....	Error! Bookmark not defined.
I.1. Scurt istoric al structurilor informative românești.	Error! Bookmark not defined.
I.1.1. Primele structuri informative militare	Error! Bookmark not defined.
I.1.2. Primele structuri informative civile.....	Error! Bookmark not defined.
I.1.3. Contextul istoric și climatul politic internațional	Error! Bookmark not defined.
I.2. Evoluția Siguranței Generale a Statului	Error! Bookmark not defined.
I.2.1. Înființarea Siguranței Generale	Error! Bookmark not defined.
I.2.2. - Siguranța Generală în perioada 1908-1928	Error! Bookmark not defined.
I.2.3. - Reorganizarea Siguranței Generale a Statului	Error! Bookmark not defined.
Legea poliției din 21 iunie 1929	Error! Bookmark not defined.
I.2.4. - Siguranța Generală a Statului în regimurile	Error! Bookmark not defined.
care s-au succedat în perioada 1938-1944	Error! Bookmark not defined.
I.3. - Evoluția Serviciului Special de Informații. Condițiile mediului	Error! Bookmark not defined.
politic intern și internațional.....	Error! Bookmark not defined.
I.3.1. - Înființarea Serviciului Secret de Informații	Error! Bookmark not defined.
I.3.2. - Transformarea Serviciului Secret în Serviciul Special	Error! Bookmark not defined.
de Informații și reorganizările acestuia	Error! Bookmark not defined.
I.4. - Consiliul Superior al Apărării Țării (CSAT) ..	Error! Bookmark not defined.
I.5. - Jandarmeria rurală și Serviciul de Informații al Regionalei Autonome CF	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
I.6. - Serviciul de Informații Militare (Secția a II-a din Marele Stat Major)....	Error!
Bookmark not defined.	
I.7. - Biroul de Informații Permanent al Micii Înțelegeri	Error! Bookmark not defined.
I.8. - Colaborarea instituțională	Error! Bookmark not defined.
Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL II	Error! Bookmark not defined.
SERVICIILE DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE ÎN PERIOADA REGIMULUI COMUNIST. REDEFINIREA INSTITUȚIONALĂ A STRUCTURILOR INFORMATIVE ROMÂNEȘTI ÎN CONDIȚIILE NOILOR SFERE DE INFLUENȚĂ EUROPENE DUPĂ AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL	Error! Bookmark not defined.
II.1. - Perioada consilierilor sovietici. Impactul asupra structurilor	Error! Bookmark not defined.
informative/de securitate românești.....	Error! Bookmark not defined.

II.1.1. - Contextul istoric. Prezentare generală.	Error! Bookmark not defined.
II.1.2. Misiunile consilierilor sovietici	Error! Bookmark not defined.
II.1.3. Funcționarea structurilor militare și a instituțiilor românești	Error! Bookmark not defined.
sub influența consilierilor sovietici.....	Error! Bookmark not defined.
II.1.4. Începerea retragerii trupelor sovietice de pe teritoriul României	Error! Bookmark not defined.
II.1.5. Plecarea consultanților pe probleme de informații. .	Error! Bookmark not defined.
Înființarea unității anti-KGB	Error! Bookmark not defined.
II.2. Serviciile de informații și securitate ale regimului	Error! Bookmark not defined.
comunist din România 1964 -1989.....	Error! Bookmark not defined.
II.2.1. Caracteristici generale.....	Error! Bookmark not defined.
II.2.2. Noile orientări în domeniul securității statului	Error! Bookmark not defined.
II.2.3. Cadrul legal și structura Securității statului. Atribuții principale	Error! Bookmark not defined.
II.2.4. Raporturile dintre Securitate și partid	Error! Bookmark not defined.
Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL III.....	Error! Bookmark not defined.
RESTRUCTURAREA SERVICIILOR DE INFORMAȚII ROMÂNEȘTI ÎN NOUL	
CONTEXT POLITIC EUROPEAN DE SECURITATE DUPĂ 1989. REFORMA	
SERVICIILOR SPECIALE DIN STATELE EX-COMUNISTE ALE EUROPEI	
CENTRALE	Error! Bookmark not defined.
III.1. Consolidarea statului de drept, democratic și social	Error! Bookmark not defined.
III.2. Mutații ale mediului internațional de securitate	Error! Bookmark not defined.
III.3. Desființarea Departamentului Securității Statului	Error! Bookmark not defined.
III.4. Structurile informative și de securitate ale regimului democratic	Error! Bookmark not defined.
III.4.1. Serviciul Român de Informații	Error! Bookmark not defined.
III.4.2. Serviciul de Informații Externe	Error! Bookmark not defined.
III.4.3. Serviciul de Protecție și Pază.....	Error! Bookmark not defined.
III.4.4. Serviciul de Telecomunicații Speciale	Error! Bookmark not defined.
III.4.5. Primele structuri informative ale Ministerului Apărării Naționale ..	Error! Bookmark not defined.
III.4.5.1. Direcția Generală de Informații a Apărării	Error! Bookmark not defined.
III.4.6. Primele structuri informative ale Ministerului de Interne	Error! Bookmark not defined.
III.4.6.1. Direcția Generală de Informații și Protecție Internă a	Error! Bookmark not defined.
Ministerului Administrației și Internelor	Error! Bookmark not defined.
III.4.7. Primele structuri informative ale Ministerului Justiției	Error! Bookmark not defined.
III.4.7.1. Direcția Generală de Protecție și Anticorupție a Ministerului Justiției	Error! Bookmark not defined.
III.5. Instituții cu rol de coordonare și control.....	Error! Bookmark not defined.
III.5.1. Consiliul Superior de Apărare a Țării.....	Error! Bookmark not defined.
III.5.2. Departamentul Securității Naționale al Administrației Prezidențiale	Error! Bookmark not defined.

III.5.3. Comisiile pentru apărare, ordine publică și siguranță națională ale Senatului și Camerei Deputaților	Error! Bookmark not defined.
III.5.4. Comisia comună permanentă a Camerei Deputaților și Senatului ...	Error! Bookmark not defined.
pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității	Error! Bookmark not defined.
Serviciului Român de Informații	Error! Bookmark not defined.
III.5.5. Comisia parlamentară specială pentru controlul activității	Error! Bookmark not defined.
Serviciului de Informații Externe	Error! Bookmark not defined.
III.6. Reforma serviciilor speciale din statele ex-comuniste ale Europei Centrale: Polonia, Ungaria, Cehia, Slovacia și Germania.....	Error! Bookmark not defined.
Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL IV	Error! Bookmark not defined.
SECURITATEA ȘI NOUA ORDINE INTERNAȚIONALĂ. DIMENSIUNEA EUROPEANĂ A SECURITĂȚII. APARTENENȚA ROMÂNIEI LA NATO ȘI UE ȘI CONSTITUIREA COMUNITĂȚII NAȚIONALE DE INFORMAȚII	
	Error! Bookmark not defined.
IV.1. Securitatea și noua ordine internațională.....	Error! Bookmark not defined.
IV.1.1. Considerații privind conceptul de securitate în relațiile internaționale	Error! Bookmark not defined.
IV.1.2. Noi dimensiuni ale termenului de securitate în relațiile internaționale	Error! Bookmark not defined.
IV.1.3. Evoluții ale mediului de securitate în noua ordine internațională	Error! Bookmark not defined.
IV.1.4. Dimensiunea europeană a securității	Error! Bookmark not defined.
IV.1.4.1. Securitatea europeană și mutațiile post Război – Rece	Error! Bookmark not defined.
IV.1.4.2. Securitatea și ordinea politică europeană	Error! Bookmark not defined.
IV.1.4.3. Globalizarea și politica europeană de securitate	Error! Bookmark not defined.
IV.1.4.4. Contribuția României la securitatea europeană	Error! Bookmark not defined.
IV.2.1. Nevoile consolidării mecanismelor de coordonare și cooperare.....	Error! Bookmark not defined.
IV.2.2. Cauze generatoare de riscuri și amenințări	Error! Bookmark not defined.
la adresa securității naționale a României	Error! Bookmark not defined.
IV.3. Comunitatea de Informații a României	Error! Bookmark not defined.
IV.3.1. Comunitatea națională de informații –necesitate obiectivă	Error! Bookmark not defined.
IV.3.2. Variante de abordare, opinii și controverse	Error! Bookmark not defined.
privind înființarea Comunității Naționale de Informații.....	Error! Bookmark not defined.
IV.3.3. Măsuri instituționale ce au precedat înființarea	Error! Bookmark not defined.
Comunității Naționale de Informații.....	Error! Bookmark not defined.
IV.3.4. Constituirea Comunității Naționale de Informații..	Error! Bookmark not defined.

IV.4. Teorie și reformă în domeniul intelligence	Error! Bookmark not defined.
IV.5. Necesități legislative și de reglementare a unor concepte	Error! Bookmark not defined.
IV.6. Comunitățile informative ale SUA și Marii Britanii	Error! Bookmark not defined.
IV.6.1. Modelul american al Comunității de Informații.....	Error! Bookmark not defined.
IV.6.2. Modelul britanic	Error! Bookmark not defined.
Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
Considerații finale	16
BIBLIOGRAFIE	Error! Bookmark not defined.
Arhive (documente inedite).....	Error! Bookmark not defined.
Documente (edite)	Error! Bookmark not defined.
Legislație/Documente.....	Error! Bookmark not defined.
Memorialistică	Error! Bookmark not defined.
Lucrări generale.....	Error! Bookmark not defined.
Cronologii, dicționare, enciclopedii	Error! Bookmark not defined.
Lucrări speciale.....	Error! Bookmark not defined.
Articole în periodice/interviuri/comunicări	Error! Bookmark not defined.
Periodice	Error! Bookmark not defined.
Surse INTERNET	

CUVINTE CHEIE

Comunitate de informații, comunitate informativă, structuri informative, servicii de informații, intelligence, Relații internaționale, NATO, UE, securitate

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Motivația alegerii acestei teme a fost determinată de multiplele dezbateri publice și declarații politice pe marginea utilității înființării unei comunități naționale de informații, plasate frecvent într-un registru prea pătimaș pentru găsirea unei soluții eficiente, astfel încât am considerat că o abordare documentată care să demonstreze că o astfel de „arhitectură instituțională” se impune în actualul context generat de fenomenul globalizării, este bine venită. Am apreciat, de asemenea, că se impune susținerea necesității funcționării unei comunități naționale de informații sub aspectul îmbunătățirii eficacității și eficienței activității de intelligence necesare a susține decizia politică. Se impun încă multe lucruri de

făcut, inclusiv din perspectivă conceptuală, legislativă, organizatorică, pentru a asigura o infrastructură informativă capabilă să răspundă la provocările acestui mileniu.

Evoluția actualului mediu de securitate determinat de globalizare demonstrează necesitatea abordării riscurilor de securitate într-un registru diferit, mult mai complex în actualele condiții internaționale.

Istoriografia. Din perspectivă istoriografică au fost elaborate lucrări ce tratează individual instituțiile implicate în asigurarea securității naționale. Lucrarea de față dorește a radiografia activitatea de intelligence într-o abordare instituțională complexă care să reflecte evoluțiile structurilor componente ale comunității de informații și conexiunile dintre ele, cu neajunsurile ei și emiterea unor concluzii care ar putea fundamenta eventuale dezbateri cu finalitate practică.

Perioada de debut a înființării și funcționării structurilor informative românești, precum și cea a perioadei beligeranței a fost tratată de o serie de istorici care au scos la lumină o multitudine de documente și date care au fost supuse unor investigații documentar-istorice, bazate pe metode și mijloace științifice. Se detașează autorii Gheorghe Buzatu, Florin Constantiniu, Cristian Troncotă, Vasile Bobocescu, Lionede Ochea, Florin Pintilie, Iulian Chiriac, Larry Watts și nu numai.

Lucrările acestora au constituit fundamentul pentru capitolul I al tezei și au permis formularea de concluzii personale, unele dintre acestea în opoziție cu opiniile exprimate de distinșii Cristian Troncotă și Lionede Ochea cu referire la tradiția existenței unei comunități de informații în România acelei vremi.

Din nefericire, dacă perioada anterioară instituirii regimului comunist în România a putut fi supusă unor activități de cercetare istoriografică, perioada comunistă, în care autoritățile românești au „beneficiat” de „consultanța” consilierilor sovietici este văduvită de lipsa accesului la documentele secrete din arhivele Kremlinului.

Ca atare Capitolul II se bazează pe date și informații din istoriografia de specialitate, precum și pe studiul unor documente de arhivă la care am avut acces prin bunăvoința istoricilor Cristian Troncotă și Lionede Ochea. Lucrările autorilor Constantin Hlihor, Ioan Scurtu, Dennis Deletant, Amy Knight, Marius Oprea, Florin Pintilie, Valentin-Traian Poncea, Cristian Troncotă, Liviu Țirău, Larry Watts, Mihai Pelin au contribuit la cunoașterea și înțelegerea istorică a evoluțiilor structurilor informative și de securitate ale României comuniste, cu interpretarea autorului asupra arhitecturii instituționale și raporturilor funcționale dintre ele, și dintre ele și elita politică.

În perioada sovietică, istoriografia românească, dar și din ale altor țări foste

comuniste, a abordat problema consilierilor într-o manieră lipsită de obiectivitate și rigoare științifică, considerente ideologice și politice, însă și lipsa accesului la izvoare, alimentând denaturări ale realităților.

Principala sursă o constituie arhivele rusești, la care multă vreme însă cercetătorii nu au avut acces. După căderea comunismului și destrămarea U.R.S.S. lucrurile s-au schimbat într-o oarecare măsură, fiind asigurat, cu anumite limite, studiul documentelor aparținând unor instituții precum Biroul politic al C.C. al Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice și al unor organe supreme ale puterii de stat din U.R.S.S., Consiliul de Miniștri, Ministerul Afacerilor Externe. De asemenea, s-a permis accesul la anumite documente ale ministerelor afacerilor interne și securității statului ale U.R.S.S., care facilitează o primă cercetare a istoriei creării instituției consilierilor sovietici din Țările Europei de Est.

Din păcate, rămân inaccesibile încă rapoartele și informările consilierilor militari și politici trimise la Moscova – surse deosebit de importante - ceea ce limitează esențial posibilitățile de reconstituire a tabloului istoric al acestei activități și expune pe eventualii doritori să descifreze resorturile acestei instituții, unor riscuri ce țin de domeniul credibilității.

Am apelat și la anumite izvoare memorialistice, cu mențiunea însă că se impune o oarecare prudență față de aceste surse, fiind necesară preluarea lor cu anumite rezerve. Autorii ale căror lucrări au fost studiate sunt Neagu Cosma, Ion Stănescu, Ion Mihai Pacepa, Gheorghe Rațiu, Aurel Rogoian, Victor-Atanasie Stănculescu, Ioan Talpeș, Filip Teoderescu, Ion Dohotaru, Marin Pancea.

După 1989, sub aspectul radiografierii evoluțiilor și transformărilor serviciilor românești de informații, dar și abordării studiilor de securitate cu conexiune la domeniul intelligence-ului se remarcă Alexandru-Radu Timofte, Ionel Marin, George-Cristian Maior, Mireille Rădoi etc. care tratează evoluțiile unor sisteme din care au făcut sau fac parte.

Studiul apariției și dezvoltării sistemului național de securitate în regimul democrat a fost realizat în cadrul tezei în conexiune directă cu direcțiile de cercetare din domeniul relațiilor internaționale și ale securității.

Pentru a fundamenta și a se putea realiza o analiză de interpretare s-a apelat la lucrări ale unor autori consacrați precum Barry Buzan, Jaap de Wilde, Ole Waever, Mary Kaldor, Jean-Baptiste Duroselle, Andre Kaspi, Edward Kolodziej, Vasile Pușcaș, George-Cristian Maior, Andrei Miroiu, Radu Sebastian Ungureanu sau ale unor tineri care încep să

se impună în literatura de specialitate ca Mireille Rădoi, Simona Frolu sau Ioana Leucea.

În ceea ce privește Comunitatea Națională de Informații din România numărul de lucrări și articole care abordează acest concept este relativ restrâns și analiza nu se face apelând la teoria relațiilor internaționale.

Ionel Marin, în lucrarea “Comunitatea de Informații – soluția problemelor de securitate”, apărută în anul 2004, face un expozeu asupra stării de securitate, noilor amenințări și formelor de manifestare a acestora, a rolului serviciilor de informații în gestionarea lor și a necesității coordonării unitare a activității informativ-operative în scopul eficientizării acesteia. În final, concluzionează asupra necesității unei comunități informative în sensul unei coordonări a activității structurilor componente.

Lucrarea lui Lionede Ochea “Comunitatea de informații a României. Tradiție și modernitate” se concretizează într-o prezentare sintetică a structurilor de informații românești de la înființarea lor până la crearea CNI în anul 2005. Pledează asupra nevoii de funcționare a unei comunități de informații, susținând că România are o tradiție în acest sens. Admitem ideea necesității CNI, nu susținem în schimb pledoaria în ceea ce privește existența unei tradiții românești în acest sens.

Aducerea în discuție a creării CNI pe parcursul anilor '90 și reluarea subiectului la începutul anilor 2000 a generat controverse și exprimarea unor puncte de vedere din partea oamenilor politici sau a anumitor personaje familiarizate cu activitățile serviciilor secrete și chiar a presei.

Inițiativele sau soluțiile propuse au declanșat vii polemici, critici sau controverse, toate însă dând naștere mai multor întrebări decât răspunsuri.

Vocile care s-au făcut remarcate au fost cele ale parlamentarilor Ovidiu Cameliu Petrescu, Romeo Marius Raicu, George Cristian Maior și ale generalilor Ioan Talpeș, Mihaiu Mărgărit și Francisc Tobă.

CNI a constituit și subiect de abordare teoretică în cadrul sesiunilor științifice organizate de Academia Națională de Informații sau Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, ori în paginile unor publicații de specialitate precum Revista Română de Studii de Intelligence, și ale unor cursuri ce abordează studiile de securitate și Intelligence. Se remarcă autorii Mireille Rădoi, Mihalache Veronica, Tănase Tiberiu, Nicolae Elena Maria, Ionel Goian, Mihăiță Niculescu Ciocan, Ion Duvac.

Relevanța lucrării rezidă din faptul că ar putea fi un studiu util pentru reforma instituțională. Rațiunile constituirii unei comunități de informații ar putea fi înțelese, ținând cont de mutațiile care au loc în mediul politic și strategic internațional. Contextul socio-politic actual, intern și internațional, caracterizat de transformări rapide, provocări continue, diversificarea formelor de manifestare a amenințărilor la adresa securității

naționale, apartenența României la NATO și Uniunea Europeană, reclamă o eficientizare a cooperării între instituțiile specializate de informații, atât în plan intern, cât și internațional.

Consacrarea, la scară mondială, a conceptului de comunitate de informații a fost determinată de necesitatea asigurării securității naționale, ca parte integrantă a securității sistemului internațional, dar și de nevoia asigurării coordonării, a realizării coerenței de acțiune și a utilizării eficiente a resurselor disponibile de către structurile informative naționale.

Constituirea comunității de informații în România și funcționarea ei efectivă este un imperativ atât din rațiuni externe, cât și interne.

Lucrarea își **propune** să demonstreze că înființarea Comunității Naționale de Informații (CNI) este o necesitate obiectivă determinată de evoluția mediului internațional de securitate, cu reverberații în plan intern, și apariția noilor amenințări la adresa securității globale și, pe cale de consecință, a securității naționale a României. Susține necesitatea CNI, nevoile de reformare a instituțiilor informative implicate în asigurarea securității naționale, dar cu condiția ca aceste demersuri să fie susținute de un cadru legislativ adecvat. Ca atare, procesul trebuie continuat și adaptat la evoluțiile din mediul internațional.

Având în vedere contextul intern și internațional care impune preocuparea de a dezvolta instrumente specifice pentru punerea în practică a politicii de securitate, și identificând factorii care determină acordarea unei importanțe sporite securității naționale, cercetarea a pornit de la întrebările: S-au reformat cu adevărat serviciile de informații? Suntem compatibili cu structurile similare euro-atlantice? Avem nevoie de o comunitate națională de informații și sub ce formă? Avem un model teoretic de arhitectură instituțională a comunității de informații? Aceste întrebări s-au constituit în **ipoteze de cercetare** la care am încercat să răspund prin definirea și stabilirea interacțiunilor dintre conceptele cu care operează aceste ipoteze. În acest scop, cercetarea s-a desfășurat pe mai multe **niveluri operaționale**: *nivelul sistemului politic internațional/european în care se plasează/s-a plasat România, nivelul intern al politicii naționale de securitate, nivelul transformărilor instituționale naționale determinate de evoluții politice interne și internaționale.*

Aceste niveluri au fost analizate recurgându-se la corelații multi-nivel pentru a răspunde obiectivelor de cercetare formulate. În scopul acestei analize, am stabilit ca **obiective de cercetare** găsirea răspunsurilor la următoarele întrebări: Cum operăm cu

conceptul de comunitate informativă, și mai ales, ce semnificație acordăm noțiunii? De ce este necesară o comunitate informativă națională? Ce ar mai fi de făcut pentru a avea o comunitate informativă viabilă? Ne putem baza pe o tradiție sau se impun a fi găsite modele? Au fost reformate suficient serviciile de informații pentru a răspunde standardelor de democrație și a deveni compatibile cu serviciile parteneri?

Metodologic, inițial am realizat o perspectivă a evoluției istorice a structurilor informative românești, apoi am abordat paradigma neoliberală instituționalistă și constructivistă în analiza conceptului de securitate și implicit al comunității de informații.

De altfel, comunitatea de informații este conceptul pe care teza îl propune a fi abordat, ca element din perspectiva căruia este tratată evoluția serviciilor de informații.

Am ales abordarea neoliberală sau a noului instituționalism pentru că pune în prim plan statul, ca actor principal în relațiile internaționale, alături de instituțiile¹ de pe scena politicii internaționale și pentru că teoria neoliberală are ca temă fundamentală cooperarea internațională.²

Perspectiva constructivistă, una din cele mai inovatoare și frecvent invocate curente teoretice în înțelegerea relațiilor internaționale, câștigând popularitate în cercurile academice, cu precădere în spațiul euro-atlantic și mai ales după sfârșitul Războiului Rece, este atractivă pentru că alocă o importanță deosebită direcțiilor de cercetare a studiilor de securitate din domeniul relațiilor internaționale. Reprezentanții ei propun regândirea conceptului prin schimbarea subiectului de referință (individ, umanitate, ecosistem) și accentuarea rolului proceselor de construire a identității proprii și de atribuire a identității celorlalți actori în determinarea interesului național și de modelarea politicii externe a statelor. Preocuparea crescută a constructiviștilor pentru studiul identităților etnice și impactului lor asupra relațiilor internaționale, a intereselor politice, economice, de securitate, în plan global, toate cu implicații distincte pentru conduita actorilor internaționali fac atractive studiile de securitate în paradigma constructivistă.³

Analiza din perspectiva celor două teorii se justifică deci, prin necesitatea plasării pe scena relațiilor internaționale, alături de state, a instituțiilor internaționale, iar pe de altă

¹ În categoria instituțiilor sunt incluse organizații, agenții birocratice, tratate și acorduri și practici informale pe care statele le acceptă drept constrângătoare.

² Vezi pe larg Andrei Miroiu, Radu – Sebastian Ungureanu (coordonatori), *Manual de Relații Internaționale*, autor Lucian – Dumitru Dîrdală, *Neoliberalismul*, p. 139-154, Editura Polirom, Iași, seria „Collegium. Relații internaționale”, 2006.

³ Pe larg Andrei Miroiu, Radu – Sebastian Ungureanu (coordonatori), *Manual de Relații Internaționale*, autor Olivia Todorean, *Constructivismul în Relațiile Internaționale*, p. 155-163, Editura Polirom, Iași, seria „Collegium. Relații internaționale”, 2006.

parte de nevoia extinderii conceptului de securitate și asupra altor domenii, nevoie determinată de aprofundarea fenomenului globalizării.

Studiul de față este realizat din perspectiva susținerii construcției unei infrastructuri naționale de intelligence capabile să răspundă unei nevoi de securitate extinse.

Cu atât mai mult susțin necesitatea unei comunități naționale de informații capabile să răspundă unei astfel de abordări care aduce în prim plan amenințări de o nouă factură.

Structura lucrării cuprinde 4 capitole ce surprind, sub raportul evoluției, cadrul instituțional în care au funcționat structurile informative și de securitate ale României în diferite perioade, încercările de constituire, după 1989, a unei comunități de informații racordată la cerințele și nevoile operaționale derivate din postura de membru NATO și UE, dar și determinată de apariția unor noi forme de materializare a amenințărilor la adresa securității naționale.

Capitolul I face o prezentare a evoluției primelor structuri informative românești, militare și civile. Începuturile sunt atestate documentar în perioada de domnie al lui Alexandru Ioan Cuza, respectiv în 1859, pentru cele militare, și 1861 în cadrul Ministerului de Interne, pentru cele civile.

Diverse structuri cu atribuții de culegere de informații, incluzând și reprezentanțele diplomatice, începeau să coaguleze un ansamblu instituțional informativ, fiecare dintre ele, însă, activând independent, fără o centralizare și valorificare unitară a informațiilor. Acest lucru a contribuit, în opinia unor autori, precum Cristian Troncotă sau Lionede Ochea, la surprinderea României, la izbucnirea primului război mondial.

Evoluția politică și socială după încheierea primei conflagrații mondiale a produs mutații în viața internă a țării. Situația internațională a cunoscut, de asemenea, re poziționări de ordin politic, economic, diplomatic, social, care a dat un anumit curs evoluției instituțiilor cu rol de culegere de informații. România a cunoscut o anumită evoluție care a impus dezvoltarea instituțională în acest domeniu, detașându-se ca importanță Serviciul Secret al Armatei, devenit ulterior, Serviciul Special de Informații și Siguranța Generală a Statului.

Trebuie menționat că aceste două structuri nu au fost singurele abilitate cu culegerea de informații, diverse instituții aducându-și contribuția informativă pe anumite arii de responsabilitate.

Din perspectiva temei abordate, această perioadă constituie momentul constituirii germenilor unui ansamblu informativ instituțional dezvoltat pe principii moderne, adecvate momentului istoric.

Capitolul II oferă o analiză sintetică a modului în care au luat naștere „instrumentele” care au contribuit decisiv la instituționalizarea regimului comunist în România, întrerupând astfel o tradiție a serviciilor de informații și securitate românești, ajunse ca nivel profesional, de nivelul serviciilor echivalente din țări occidentale⁴.

Instaurarea comunismului a determinat și transformarea organelor informative în instrumente represive, avînd rolul preponderent de a susține/mentține regimul instalat „în mod democratic”⁵.

Securitatea a fost o instituție creată de regimul comunist care, cel puțin în primele două decenii de existență a acționat într-o manieră ce, pe bună dreptate, pune sub semnul întrebării manifestarea suveranității și independenței naționale⁶.

Perioada după instaurarea lui Nicolae Ceaușescu la putere s-a concretizat în anumite mutații, inclusiv din perspectiva serviciilor de informații. Ca atare, au fost trasate noi orientări în domeniul securității statului, au fost realizate epurări ale aparatului și s-a produs o „naționalizare” a acestuia.

Contextul politic al anilor '60-'70, dar și politica lui Nicolae Ceaușescu a plasat România pe noi coordonate în plan intern, dar cu precădere în exterior. Acest lucru s-a repercutat implicit asupra structurilor informative românești, instrumente utilizate în susținerea politicii lui Nicolae Ceaușescu.

Capitolul III prezintă contextul și condițiile în care s-a produs, după evenimentele din 1989, crearea/restructurarea serviciilor speciale, pentru unele dintre ele, chiar nașterea *de facto*. Și toate acestea, pe fundalul unei societăți în plină efervescență și pe fondul unei percepții profund negative a opiniei publice asupra Securității, a cărei imagine de instrument represiv, omniprezent și omnipotent nu a fost uitată mulți ani după momentul 1990.

Aceste percepții au influențat și deciziile politice care au determinat apariția noilor instituții. Legislația la acel moment, adaptată la condițiile vremii, statua un nou cadru de

⁴ S.S.I. ocupa locul 7 în ierarhia serviciilor de informații ale lumii, într-un clasament neoficial întocmit în 1939. Aprecierea se bazează pe colaborarea și schimbul de informații cu instituții similare din Occident. Vezi Arh. SRI, fond „D”, dosar nr. 8343, vol.9, f.65. În lucrarea *Serviciul Special de Informații al României pe Frontul de Vest 1940-1944*, Editura Tipart, București, 2004, p. 489, Lionede Ochea suține că România era devansată de Anglia, Germania, Japonia, URSS, Statele Unite și Italia.

⁵ Vezi pe larg Amy Knight, *KGB după KGB. Scurtă istorie a eternei securități de stat*, Editura Elit, București, 1999; Cristian Troncotă, *Torționarii*, Editura Elion, București, 2006; etc.

⁶ Problema a fost ridicată și de profesorul Cristian Troncotă, întrebarea, chiar retorică, avînd ca fundament implantarea agenților sovietici în aproape toate organismele statului, inclusiv în Securitate și în anturajul înalților demnitari în stat. Vezi Cristian Troncotă, *Torționarii*, Editura Elion, București, 2006.

funcționare a acestora, încercând să răspundă nevoilor factorilor de conducere ai țării, dar și așteptărilor populare.

Practic, condițiile din România erau asemănătoare cu cele din celelalte țări foste comuniste, cu unele nuanțe determinate de particularitățile regimului autohton.

Acuzele de continuitate a structurilor, a personalului, dar mai ales a mentalităților obediente fostului regim, s-au îndreptat cu precădere înspre S.R.I. – principalul serviciu de informații național – celelalte componente fiind oarecum “scutite” de astfel de aprecieri.

Lipsite, prin natura misiunilor sale, de posibilitatea de a oferi opiniei publice transparența care ar fi putut poate convinge asupra intențiilor de schimbare, noile servicii au avut de “înfruntat” fantomele trecutului.

Dacă începutul a fost dificil, uneori chiar utilitatea acestora fiind pusă la îndoială, funcționarea serviciilor a cunoscut mutații din perspectiva reorganizărilor succesive care au urmat.

Procesele determinate de tranziția societății românești către un sistem democratic și al unei economii de piață, dar și de evoluțiile din spațiul regional, au impus căutări în planul asigurării unui nivel de securitate care să contribuie la consolidarea democrației și plasarea României în mecanismul politic și economic mondial.

Tranziția și, pe cale de consecință, amplul proces de reformă, au generat efecte în plan economic, social și instituțional, de multe ori într-un registru mai puțin favorabil, fapt care a condus sau a favorizat apariția unor forme de amenințări de alt tip decât cele convenționale.

Obținerea de către România a statutului de membru al NATO și UE – apreciat de factorii politici de decizie, dar și de marea majoritate populară, ca fiind singura opțiune pentru garantarea independenței și suveranității și a unei dezvoltări economico-sociale similare țărilor occidentale, au impus asumarea unor responsabilități și misiuni care au condus la mutații în abordarea problemelor de securitate națională.

Evoluțiile în plan internațional, inclusiv cele din regiunea sud-est europeană, de natură a modifica echilibrele strategice zonale, au condus la apariția de noi riscuri și amenințări – unele cu manifestări atipice în planul securității, dar și a unor oportunități de promovare a intereselor strategice ale României în acest areal.

Cadrul legal în care au început să funcționeze serviciile speciale, inspirat și din experiențele occidentale, a constituit unul din reperele esențiale ale unui proces de reformă instituțională.

În aplicarea ei, toți cei responsabili trebuiau să găsească cele mai potrivite răspunsuri la o serie de întrebări acute:

- Care sunt misiunile unui serviciu de informații într-o societate democratică?
- Cine sunt noii utilizatori ai informațiilor și care sunt nevoile acestora?
- Care sunt modalitățile cele mai potrivite pentru a subordona activitatea Serviciului exclusiv intereselor naționale?
- Cine sunt exponenții intereselor naționale și cui datorează Serviciul loialitatea?
- Care să fie raporturile cu puterea și cum pot fi evitate tentativele de atragere a Serviciului în jocurile politice?
- Care sunt cele mai bune modalități de a elibera conduita profesională de mentalitățile trecutului? Dar cele pentru a asigura respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor?
- Care sunt limitele angajării competențelor legale?
- Cum se poate apăra siguranța statului, fără a leza drepturile și libertățile cetățenilor?
- Cum trebuie recrutat ori format personalul în noile condiții de activitate?⁷

De asemenea, a fost abordată sintetic reforma serviciilor speciale din statele ex-comuniste ale Europei Centrale.

Capitolul IV încheie parcursul expunerilor privind evoluția serviciilor de informații românești în cadru instituționalizat, din perspectiva finalității demersurilor de constituire a CNI, după îndelungi dezbateri și controverse în mediile politice, media, ale societății civile, care însă nu trebuie să termine procesul de așezare și reglementare a activității de intelligence.

Am dorit să demonstrez că, deși, similar demersurilor efectuate de state cu tradiții în domeniul intelligence-ului exercitat într-un cadru democratic, în România, crearea CNI nu este suficientă, dacă ea nu este urmată de reglementări legislative, de clarificări conceptuale și de reglări ale mecanismelor de control și finanțare.

Crearea CNI este o necesitate obiectivă determinată de evoluția mediului internațional de securitate, cu reverberații în plan intern, și apariția noilor amenințări la adresa securității globale și, pe cale de consecință, a securității naționale a României.

Aceste realități, precum și apartenența României la structurile euro-atlantice impun nevoi de cooperare internă, cu structurile partenere și cu cele cu care există interese de

⁷ Alexandru-Radu Timofte (coordonator), General de divizie Vasile Iancu, General de brigadă Marin Ioniță, *Reforma Serviciului Român de Informații – argumente și fapte*, București, 2003, p. 30.

securitate comune, ceea ce recomandă o coordonare unitară care să asigure o evaluare și informare unitară, eficientizarea conlucrării și schimbului de informații și o repartizare judicioasă a resurselor bugetare.

Capitolul susține necesitatea CNI, nevoile de reformare a instituțiilor informative implicate în asigurarea securității naționale, dar cu condiția ca aceste demersuri să fie susținute de un cadru legislativ adecvat. Ca atare, procesul trebuie continuat și adaptat la evoluțiile din mediul internațional.

În același capitol am prezentat, de asemenea, organizarea comunităților informative ale SUA și Marii Britanii, deoarece autoritățile românești în materie utilizează drept modele aceste construcții instituționale pentru eficientizarea activității de intelligence național.

Considerații finale

Analiza teoretică pe care am realizat-o pleacă de la faptul că abordarea dorește o radiografiere a activității de intelligence într-un cadru instituțional complex ce relevă evoluțiile structurilor informative și conexiunile dintre ele.

România, pe parcursul istoriei a avut diferite construcții ale structurilor informative naționale, diferite de la o perioadă la alta, însă nu se poate susține ideea unei tradiții în funcționarea unui ansamblu informativ integrat și coordonat unitar, cu excepția anumitor perioade, cu particularitățile aferente vremurilor în cauză.

Studiul activității serviciilor de informații, indiferent de perioada de referință, presupune raportarea la contextul politic, social, economic, militar și diplomatic caracteristic vremurilor în cauză.

“Contextul european” are în vedere prezentarea evoluțiilor serviciilor informative raportate la dinamica mediului internațional, cu precădere european, în care România trebuia să se manifeste și principiile care formulează agenda securității europene.

Constituirea primelor structuri informative românești, respectiv a unui ansamblu instituțional, sunt strâns legate de evoluția mediului internațional. În primul rând este vorba de mutațiile produse de primul război mondial și semnarea tratatelor de pace. După încheierea acestora, securitatea internațională, îndeosebi cea europeană a început să slăbească din diverse cauze, în final Europa pierzând hegemonia mondială.

Statele, îndeosebi cele mici și mijlocii, se luptau politic și diplomatic, dar și în plan informativ, pentru stabilirea unor norme de conduită internațională care să le permită dezvoltarea pașnică.

În România, pe plan intern s-a făcut remarcată o intensă activitate în plan politic și civic, dar și o nouă provocare generată de dublarea teritoriului și populației, în timp ce în plan extern se remarcă activitatea diplomatică.

Perioada interbelică, și ulterior a beligeranței, este determinată, din punct de vedere al activității informative, de dezvoltarea mai multor structuri cu atribuții de culegere a informațiilor, fiecare în parte supuse unor ample transformări dictate de evoluțiile și necesitățile vremurilor, dar și de viziunile șefilor care s-au succedat la comanda lor.

În pofida sincopelor și disfuncțiilor generate, în primul rând, de neînțelegerile și rivalitățile dintre șefii instituțiilor, între „serviciile române de informații” din perioada menționată au existat multiple modalități de cooperare, soldate cu efecte benefice pentru activitatea de informații în ansamblul său. Deși nu au existat mecanisme de cooperare instituționalizate sau prevederi legale care să reglementeze schimbul de informații între diferitele instituții ale statului cu atribuții în domeniu, unele personalități aflate la conducerea serviciilor de informații au conștientizat necesitatea și importanța acestui procedeu pentru îmbunătățirea eficienței și operativității, eliminarea suprapunerilor și evitarea disipării resurselor informative disponibile.

Concluzia ce se desprinde referitor la existența unei sistem național de informații încheiat, este că în acea perioadă s-au constituit germenii unui astfel de sistem care întrunea importante condiții ce trebuiau îndeplinite pentru a corespunde acestei ipostaze plasând România între țările cu o arhitectură instituțională modernă și preocupări pentru

așezarea pe principii legale și științifice a sistemului informativ național.

Momentul de cotitură istorică 23 august 1944 a însemnat începutul redefinirii instituționale a structurilor informative românești, în condițiile în care alianțele României s-au reorientat.

Consecințele celei de a doua conflagrații mondiale, prin apariția sferelor de influență la nivel european, care au plasat România în zona de dominație sovietică, au determinat redefinirea instituțională a serviciilor de informații și securitate românești, acestea devenind copii ale modelelor sovietice și instrumente ale implementării și menținerii regimului comunist în România.

Una din principalele preocupări ale regimului instaurat la 30 decembrie 1947 a constituit-o înființarea unei structuri cu atribuții informative și contrainformative menită să consolideze tânăra Republică Populară, Securitatea regimului comunist din România, o instituție cu totul nouă, devenind un aparat preponderent de poliție politică represivă.

În domeniul mentalităților și practicilor muncii de securitate, lucrurile vor cunoaște o oarecare schimbare după 1964, astfel încât în vara anului 1967 ilegalitățile și abuzurile Securității vor fi demascate public pentru prima dată și calificate drept „abateri de la linia partidului”. Totuși, Securitatea nu semăna cu ceea ce însemna structură informativă consacrată în regimurile democratice.

Subordonarea activității informative partidului comunist a grevat asupra a ceea ce trebuia să însemne activitate specifică, structurile de informații fiind implicate preponderent în protejarea politicii lui Nicolae Ceaușescu și vizând persoanele sau activitățile care într-un fel sau altul puteau aduce atingere politicii acestuia.

Pe de altă parte, existența fricțiunilor între diferitele structuri interne ale Securității, între acestea și cele ale Ministerului de Interne, dar și ale Armatei, arată adevărata față a ansamblului instituțional cu responsabilități de apărare și securitate, inclusiv informative, ceea ce pune serios sub semnul întrebării existența unei comunități informative în sensul conceptului definit în prezent, chiar în condițiile în care coordonarea activităților specifice se făcea sub directul control al comandantului suprem.

Ca atare, în perioada comunismului nu a funcționat o comunitate de informații în sensul termenului la care ne raportăm dar, având în vedere că structurile cu atribuții informative erau inițial subordonate în totalitate intereselor sovietice, iar activitățile specifice organizate ca atare, putem vorbi de o coordonare unitară a structurilor informative românești de către “fratele mai mare de la răsărit”. În perioada ce a urmat plecării consilierilor sovietici, deși s-au produs mutații semnificative în privința atribuțiilor

informative, cel puțin a unora dintre structurile implicate, nu a existat o comunitate informativă care să lucreze după principiile acestui concept, mai degrabă această perioadă a fost marcată de animozități între diversele componente ale sistemului național de securitate.

Dispariția structurii mondiale bipolare și modificarea configurației geopolitice europene, împreună cu schimbarea regimului politic din România, în anul 1989, au determinat restructurarea serviciilor de informații în consonanță cu noul context creat.

După 1989, România, la fel ca alte state din Centrul și Sud-Estul Europei a fost supusă unor ample și profunde transformări care au însemnat și restructurări de substanță ale instituțiilor cu rol informativ sau de securitate. Toate acestea într-un context internațional complex marcat de trecerea de la totalitarism la democrație în mai multe state europene, implozia sistemului comunist și destrămarea URSS, dispariția lumii bipolare, dispariția Tratatului de la Varșovia și a CAER, extinderea NATO și a UE, dispariția, respectiv apariția unor state, precum și apariția unor zone de conflict și focare de război.

După desființarea Securității, în primii ani ai decadei '90 când a început să se cristalizeze configurația noilor instituții cu atribuții informative și de securitate, cadrul legislativ și condițiile politice și sociale nu au permis abordarea din perspectiva reglementărilor funcționale ale acestora decât într-un registru prudential, având în vedere memoria marcată de prestația securității comuniste, cu precădere pe parcursul anilor '40-'50.

Au luat naștere mai multe instituții, urmașe, în mare măsură, a fostului DSS care, lipsite de o comandă și coordonare unică au stârnit în mod frecvent rivalități și competiții neproductive.

Apariția acestora s-a făcut pe fondul preocupărilor de creare a unor servicii speciale, care încercau să se detașeze de fosta Securitate, și în anumite privințe, de interese de control asupra unor segmente de activitate din noua democrație. Așa se face că s-au înființat mai multe instituții cu rol de culegere de informații cu diverse subordonări, care înlocuiau o structură controlată de partidul comunist.

Cel mai mare handicap cu care s-au confruntat serviciile de informații și securitate ale noului regim a fost lipsa totală de experiență în ce privește activitatea de informații într-un stat de drept.

S-a făcut distincția foarte clară între serviciul de informații intern și cel extern, creându-se două instituții independente cu legi de organizare și funcționare distincte, la care s-au adăugat structurile departamentale ale Ministerului de Interne și Justiției și a

serviciilor de securitate specializate S.P.P. și S.T.S.

De asemenea, s-a făcut remarcată impunerea serviciilor de informații militare și specializarea acestora în corelare cu misiunile specifice, având obiective proprii.

Serviciile de informații au fost supuse unor procese succesive de restructurare, ulterior de reformare, devenind compatibile cu cele aparținând structurilor euro-atlantice. Acest proces s-a făcut însă individualizat la fiecare entitate instituțională în parte și particularizat la specificul fiecăreia, fără a se gândi o abordare a întregii arhitecturi informative.

Globalizarea și dinamica mediului internațional au conferit o altă dimensiune conceptului de securitate, ca atare misiunile serviciilor de informații au început să primească un nou conținut.

Aderarea României la NATO și UE a obligat statul să-și redefinească sistemul de securitate națională, schimbările din acest mediu conferind noi valențe riscurilor și amenințărilor.

Pe de altă parte, apartenența la spațiul european și la sistemul instituțional comunitar impune conectarea la agenda complexă de securitate cu asumarea responsabilităților necesare contribuției la asigurarea securității regionale și internaționale.

Compatibilitatea și interoperabilitatea cu structurile euro-atlantice este confirmată de accesarea în anumite structuri internaționale, ori prin parteneriatele cu structuri din cele mai puternice și recunoscute din domeniul Intelligence-ului, dar și din această perspectivă lucrurile se fac individualizat.

Transformările și dinamica mediului de securitate post Septembrie 2001, au reconfigurat tabloul ordinii internaționale, evoluția societății globale fiind în corelație directă cu aceasta.

Ca atare, s-au schimbat datele problemei, aducând în atenție noi actori pe scena relațiilor internaționale, a căror influență este în continuă creștere, ceea ce induce necesitatea re poziționării instituțiilor cu responsabilități informative, necesitate derivată și din manifestarea preponderentă a noilor tipuri de amenințări, asimetrice, care conferă alte complexități procesului de intervenție din perspectiva intelligence.

În fața noilor provocări ce pun în pericol valorile societății moderne, procesul de restructurare al serviciilor de informații trebuie să vizeze crearea unor structuri capabile să abordeze amenințările cu caracter internațional.

În același timp, plecând de la rațiunea de a servi interesele naționale, acestea se vor subordona dezideratelor statului național.

În Europa, după dispariția sistemului comunist, societatea se manifestă sub impactul principiilor economice de tip liberal, bazate pe concurență, lucru care își pune amprenta și asupra activității de intelligence.

Caracteristicile geopolitice generale și condițiile mediului internațional de securitate determină constituirea și consolidarea unor mecanisme de coordonare ale serviciilor de informații și securitate capabile să răspundă noilor provocări, ceea ce se transpune în necesitatea configurării unor comunități informative naționale și a cooperării internaționale între acestea.

Responsabilitățile României se manifestă inclusiv în domeniul Intelligence, fapt ce presupune adaptarea comunității naționale de informații la dinamica mediului internațional și compatibilizarea cu structuri similare aparținând unor actori cu care țara noastră are parteneriate.

Cadrul legislativ este, totuși, mult în urma realităților politice și ale mediului internațional de securitate, fapt care impune adoptarea unui pachet legislativ adaptat realităților curente.

De asemenea, este nevoie de clarificarea cadrului teoretic și definirea unitară a conceptelor pentru a se putea operaționaliza reconceptualizarea activității de intelligence, adaptarea, reformarea și transformarea instituțiilor informative, funcție de dinamica mediului de securitate.

Toate aceste lucruri trebuie să se producă într-o succesiune logică, care să confere cadrul necesar unor politici viabile și coerente.

Constituirea Comunității Naționale de Informații, așa cum ea s-a produs, și în termenii pe care decidenții au realizat-o, constituie doar o etapă, obligatorie, dar nu și suficientă. În primul rând ea s-a realizat pe un fundal legislativ parțial perimat.

Este nevoie de o CNI derivată din necesitatea coordonării unice a activității serviciilor de informații, plecând de la principiile integrării, colaborării și inovării, capabile să înlăture barierele în privința cooperării între servicii, dar și din nevoia de a veni în sprijinul factorilor de decizie din perspectiva cuprinderii și evaluării unitare a informațiilor.

Necesitatea integrării activității de informații cu activitățile politice, diplomatice, militare, economice, tehnologice constituie un alt argument în susținerea unei CNI, ca de altfel și nevoia de racordare la tendințele internaționale din domeniu.

Se impune definirea competențelor fiecărei structuri informative din componența CNI, adaptate la necesitățile politice, economice, sociale, diplomatice, militare, astfel încât atribuțiile și competențele să fie clar și detaliat definite prin lege.

Este necesară definirea unor principii de lucru și a raporturilor între structurile componente, precum și a raporturilor cu puterea politică și legislativă.

Este nevoie de clarificarea/stabilirea modalităților de control asupra activității CNI și a componentelor sale, respectiv un sistem coerent de control civil, inclusiv din partea executivului.

Soluțiile adoptate de diferite state aparținând sistemului de securitate din care România face parte, pot constitui modele, cu condiția ca decizia să fie adaptată realităților naționale, corelate cu cele ale mediului din care țara noastră face parte.

Autoritățile românești încearcă să se inspire din modelele american și britanic prin încorporarea experienței acumulate, deși sistemele politice naționale diferite împiedică preluarea unuia din cele două construcții instituționale de intelligence.

Prin comparație cu alte state europene, Polonia, Ungaria, Cehia, Slovacia (Germania de Est a avut un traseu istoric aparte), foste membre ale Blocului comunist, se remarcă deosebiri esențiale.

Principala diferență constă în faptul că ansamblul informativ al acestor țări se află sub control guvernamental. Polonia și Ungaria au în componența guvernului, câte un ministru coordonator al serviciilor speciale.

Diferențele constă și în atribuțiile ce revin comunităților de informații ale statelor în cauză, care se situează între schimbul de informații și stabilirea politicii de intelligence.

În schimb, elementul comun constă în controlul parlamentar exercitat asupra activității structurilor informative. O excepție face Marea Britanie, care nu are organisme parlamentare permanente care să se ocupe de supravegherea serviciilor secrete.

Sistemul politic din România, respectiv cel de republică semi-prezidențială, transformă polemicile în dispute acerbe, astfel încât se poate afirma că toate controversele doctrinare sau disputele politice legate de legiferarea domeniului securității naționale în România, inclusiv a Comunității Naționale de Informații, care au avut ca efect încetinirea reformei instituțional-juridice al acestui sistem, s-au datorat mizelor vizând controlul informației furnizate de serviciile secrete, împiedicându-se astfel identificarea soluțiilor juridice adecvate.

Problema legiferării domeniului securității naționale trebuie să fie continuată și modernizată în strânsă corelație cu sensurile și semnificațiile mult mai profunde ale textelor constituționale care dau dimensiunile și conținutul securității naționale, în sensul creării unui cadru conceptual și instituțional adecvat relațiilor mediului internațional, aflat într-o continuă și accentuată dinamică.

În concluzie, se poate afirma că, formal, s-au realizat pași importanți în direcția constituirii unei comunități naționale de informații, dar din punct de vedere al funcționalității și eficienței, această construcție se află în stadiu de exercițiu, parțial și datorită perspectivei istorice care relevă manifestarea de animozități între structurile componente.

BIBLIOGRAFIE

Arhive (documente inedite)

Arhiva SRI, fond "D", dosar nr. 1963, nr. 2134, nr. 3343, nr. 2405, nr. 2647, nr. 2652, nr. 3978, nr. 4702, nr. 4672, nr. 4673, nr. 4688, nr. 4702, nr. 4772, nr. 5525, nr. 7040, nr. 7963, nr. 8001, nr. 8098, nr. 8010, nr. 8015, nr. 8343, nr. 8599, nr. 9036, nr. 9049, nr. 9051, nr. 9058, nr. 9060, nr. 9588, nr. 10256, nr. 10629; nr. 1/1983;

Arhiva SRI, fond „P”, dosar nr. 17474, nr. 18470, nr. 20594, nr. 25374, nr. 48163

Arhiva SRI, fond "Y", dosar nr. 88438;

Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond „Direcția Generală a Poliției”, dosar nr. 25/1919, 57/1920, 247/1938, 78, 87/1947;

Arhivele Naționale București, fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar nr. 165/1949;

Arhivele Militare Române, fond 3027, dosar nr. 2014; fond microfilme, rola AS1-506, cadrul 013, cadrul 015; rola AS1-1849, cadrul 423;

Arhiva Națională de Microfilme LM 103, rola 1, cadrele 101-109;

Documente (edite)

Macierewicz Antoni, coordonator, *Report on the actions of soldiers and employees of the former Military Intelligence Services (WSI) performing military intelligence and counter-intelligence activity and other actions going beyond the issues of State defence and safety of the Polish Army, Varsovia*, Comisia de Verificare, 16 februarie 2007, secțiunea "Russian Penetration: the Threats for Internal and External Safety of the State";

Raportul prezentat de directorul Serviciului Român de Informații în fața Parlamentului, 22 noiembrie 1990;

Schoenfeld Ronald E, *Raportul șefului Misiunii diplomatice americane la București*, expediat cu mențiunea "top secret" către Departamentul de Stat, la 7 aprilie 1950 (National Archives at College Park, College Park, MD, National Archives Microfilm Publication LM103, roll 1, frames 101-109);

Scurtu Ioan (coordonator), *România. Viața politică în documente – 1945*, Decretele de epurare a Administrației Publice și de urmărire a celor vinovați de dezastrul țării, în România Arhivele Naționale Istorice Centrale, București, 1994;

Legislație/Documente

Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, nr. 65 din 22 iulie 1967;
Colecție de legi, decrete, hotărâri și alte acte normative, 1967, 1 iulie-31 august, vol IV,
Editura științifică, București, 1967;
Decretul – lege nr. 3083/Monitorul oficial din 25 septembrie 1940;
Decretul – lege nr. 3813/Monitorul oficial nr. 267 bis din 13 noiembrie 1940;
Decretul – lege nr. 1219/Monitorul oficial nr. 106 din 8 mai 1943;
Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României;
Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea SRI ;
Legea nr. 92/1996 privind organizarea și funcționarea STS ;
Legea nr. 1/1998 privind organizarea și funcționarea SIE ;
Legea nr. 191/1998 privind organizarea și funcționarea SPP;
Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea CSAT ;
Hotărârea Guvernului României nr. 637 din 29 aprilie 2004 ;
Monitorul Oficial nr. 159, 21 iulie 1929; nr. 5,7/ianuarie 1936
Monitorul Oficial nr. 217 din 17 septembrie 1942 ;
Monitorul Oficial al României nr. 133 din 23 iunie 1993;
Monitorul Oficial al României nr. 169 din 30 iulie 1996;
Monitorul Oficial al României nr. 48 din 20 martie 1997;
Monitorul Oficial al României nr. 402 din 22 octombrie 1998;
Monitorul Oficial al României nr. 489 din 15 iunie 2000;
Monitorul Oficial al României nr. 65 din 7 februarie 2001;
Monitorul Oficial al României nr. 116 din 12 februarie 2002;
Monitorul Oficial al României nr. 418 din 17 iunie 2002;
Monitorul Oficial al României nr. 669 din 9 septembrie 2002;
Monitorul Oficial al României nr. 183 din 24 martie 2003;
*Atribuțiile, organizarea și funcționarea secretariatului Consiliului Suprem de Apărare a
Țării, Consiliul Suprem de Apărare a Țării, București, 2003;*
Ordonanța de Urgență nr. 141/2001 *pentru sancționarea unor acte de terorism și a unor
fapte de încălcare a ordinii publice;*
Ordonanța de Urgență nr. 153/2001 *pentru aplicarea Rezoluției nr. 1373/2001 a
Consiliului de Securitate al ONU privind combaterea terorismului internațional;*

Ordonanța de Urgență nr. 159/2001 pentru prevenirea și combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanțării de acte de terorism;

Hotărârea Parlamentului nr. 21/2001 privind participarea României, împreună cu statele membre ale N.A.T.O., la acțiunile de combatere a terorismului internațional;

Hotărârea Guvernului României nr. 36 din 18.12.2001 privind Strategia de securitate a României, publicată în Monitorul Oficial nr. 822 din 20.12.2001;

Hotărârea Guvernului României nr. 1491 din 9 septembrie 2004 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind structura organizatorică, atribuțiile, funcționarea și dotarea comitetelor și centrelor operative pentru situații de urgență, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 885 din 28 septembrie 2004;

Hotărârea CSAT nr. 146 din 18.11.2005 privind unele măsuri pentru organizarea și coordonarea unitară a activităților de informații pentru securitatea națională, disponibilă pe www.presidency.ro;

Hotărârea nr. 31 din 29.06.2009 privind constituirea Comisiei comune speciale a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea pachetului de legi privind Securitatea Națională, publicată în Monitorul Oficial nr. 459 din 02.07.2009;

Doctrina Națională a Informațiilor pentru Securitate, adoptată în ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării din 23 iunie 2004;

Memorialistică

Betea Lavinia, *Maurer și lumea de ieri. Mărturii despre stalinizarea României*, Editura Dacia, 1995;

Betea Lavinia, *Alexandru Bârlădeanu despre Dej, Ceaușescu și Iliescu*, București, 1997;

Cosma Neagu, *Cupola*, Editura Globus, București ;

Cosma Neagu, Stănescu Ion, *De la iscoadă la agentul modern în spionajul și contraspionajul românesc*, Editura Paco, București, 2001;

Cosma Neagu, Ion Stănescu, *În anul 1968 a fost programată și invadarea României. Informații inedite din interiorul Serviciilor Speciale ale României*, Editura PACO, București, 1991;

Iliescu Ion, *Revoluție și reformă*, Editura Enciclopedică, București, 1994;

Kalughin Oleg, *Spymaster. My 32 Yiers in Intelligence and Espionage Against the West*;

Manea Gheorghe, *Labirintul vieții prin sârmă ghimpată (biografia-memorii-amintiri)*, București, 1998;

Măgureanu Virgil, Alex Mihai Stoenescu, *De la regimul comunist la regimul Iliescu*, Editura RAO, București, 2008;

Pacepa Ion Mihai, *Moștenirea Kremlinului*, editura Venus, București 1993;

Pacepa Ion Mihai, *Cartea neagră a Securității*, ediția a II-a revăzută, vol. I – Poliția politică și spionajul în România comunistă, București, Editura Omega, 1999;

Rațiu Gheorghe, *Cutia Pandorei*”. *Arhivele Securității. Surprize și capcane*, Editura PACO, 1997;

Rogojan Aurel, *1989 Dintr-o iarnă în alta...România în resorturile secrete ale istoriei*, Editura Proema, Baia-Mare, 2009;

Rogojan Aurel, *Fereastra serviciilor secrete. România în jocul strategiilor globale*, Editura Compania, București, 2011;

Stănculescu Victor – Atanasie, *Generalul Victor- Atanasie Stănculescu în dialog cu Alex Mihai Stoenescu-În sfârșit adevărul...*, Grupul Editorial RAO, București, 2009;

Talpeș Ioan, *În umbra marelui HIDALGO, Rememorări consemnate de Horia Alexandrescu*, vol. 1, Editura Vivaldi, București, 2009;

Teodorescu Filip, *Un risc asumat*, Editura Viitorul Românesc, București, 1992;

Lucrări generale

Abraham Florin, *România de la comunism la capitalism, 1984-2004*, Editura Tritonic, București, 2006;

Bădescu Ilie, *Sociologia și geopolitica frontierei*, Editura Floare albastră, București, 1995;

Berevoescu Ionică, Chiribuca Dan, *Fețele schimbării. Românii și provocările tranziției*, Editura Nemira, București, 1999;

Bondrea Aurelian, *Opinia publică, democrația și statul de drept*, Editura Fundației România de Mâine, București, 1996;

Buzan Barry, *Popoarele, statele și teama – o agendă pentru studii de securitate internațională de după războiul rece*, Editura “Cartier”, Chișinău, 2000;

Buzan Barry, Waever Ole, de Wilde Jaap, *SECURITATEA – un nou cadru de analiză*, Editura CA Publishing, Cluj-Napoca, 2011;

Campus Eliza, *Din politica externă a României 1913-1947*, Editura politică, București, 1980;

Christopher Andrew și Oleg Gordievsky, *KGB, Istoria operațiunilor sale secrete de la Lenin la Gorbaciov*, București, Editura All, 1994;

Christopher Andrew și Vasili Mitrokhin, *Arhiva Mitrokhin. KGB în Europa și în Vest*, Editura Orizonturi, București, 2005;

Constantin Hlihor și Ioan Scurtu, *The Red Army in România*, Center for Romanian Studies, Iași, 2000;

CNSAS, Studii, vol. I, *Totalitarism și rezistență, teroare și represiune în "România comunistă"*, București, 2001;

Deletant Dennis, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, București, Humanitas, 1998;

Dohotaru Ion (coordonator), *Direcția Informații Militare între ficțiune și adevăr*, București, 1994;

Kaldor Mary, *Securitatea umană*, Editura CA Publishing, Cluj-Napoca, 2010;

King R. Robert, *A history of the Romanian Party*, Stanford, Hoover Institution Press, 1980;

Knight Amy, *KGB după KGB. Scurtă istorie a eternei securității de stat*, Editura Elit, București, 1999;

Ionescu Ghiță, *Comunismul în România. 1944-1962*, București, Editura Litera, 1994;

Ionescu Mihail, *După hegemonie*, Editura Scripta, București, 1993;

Maior George Cristian (coordonator), *Un război al minții. Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI*, Editura RAO, București, 2010;

Maior George Cristian, *Incertitudine. Gândire strategică și relații internaționale în secolul XXI*, Grupul Editorial RAO, București, 2009;

Medar Sergiu, Lățea Cristi, *Intelligence pentru comandanți*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2007;

Mungiu-Pippidi Alina, *Politica după comunism*, Editura Humanitas, București, 2002;

Negulescu Victor, *De la informații la contraspionajul militar*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2000;

Ochea Lionede, *Comunitatea de informații a României. Tradiție și modernitate*, Editura Paco, București, 2005;

Olbojan Ionescu Gheorghe, *Good by domnule Pacepa!*, București, 1992;

Oprea Marius, *Nașterea Securității*, în *Analele Sighet 6*, București, Fundația Academia Civică, 1998;

Oprea Marius, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente*, Editura Polirom, Iași, 2002;

Oprea Marius, *O privire în interiorul aparatului de securitate*, în *De ce trebuie condamnat comunismul*, Anuarul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, vol. 1, Editura Polirom, Iași, 2006;

Pasti Vladimir, Miroiu Mihaela, Codiță Cornel, *România – Stare de fapt*, vol.I, *Societatea*, Editura Nemira, București, 1997, p.166 ;

Pavelescu Ion, *Enigma Moruzov*, București, Editura Gaudeamus, 1995;

Pelin Mihai, *Trecutul nu se prescrie*, Editura Kullusys, București, 2004 ;

Pintilie Florin, *Aspecte ale activității organelor represive ale statului în anul 1948 – instituționalizarea comunismului*, *Analele Sighet* 6;

Pokivailova Tatiana, *Întâlnirea dintre Stalin și Gheorghiu-Dej din februarie 1947 (Lupta pentru monopolul puterii în eșaloanele superioare ale PCR)*, *Analele Sighet* 6, Fundația Academia Civică, București, 1998;

Rădoi Mireille, *Serviciile de informații și decizia politică*, București, Editura Tritonic, 2003;

Sachelarie Ovid, Stoicescu Nicolae, *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, Editura Academiei, București, 1988;

Soulet Jean-Francois, *Istoria contemporană a statelor comuniste din 1945 până în zilele noastre*, Iași, 1998;

Negulescu Victor, *De la informații la contraspionajul militar*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2000;

Nicolae D. Stănescu, *Întâmplări și oameni din Serviciul Secret*, Editura Enciclopedică, București, 2002;

Timofte Radu-Alexandru Radu, *Marea provocare a începutului de mileniu – securitatea în societatea globalizată. Eseuri, studii, documente.*, Editura Academiei Naționale de Informații, București, 2005;

Tismăneanu Vladimir, *Fantoma lui Gheorghiu-Dej*, București, Editura Univers, 1995;

Troncotă Cristian, *România și frontul secret 1859-1945*, Editura Elion, București, 2008;

Troncotă Cristian, *Duplicitarii – o istorie a serviciilor de informații și Securitate ale regimului communist din România*, Editura Elion, București, 2008;

Troncotă Cristian, *Torționarii*, Editura Elion, București, 2006;

Troncotă Cristian, *Omul de taină al Mareșalului*, Editura Elion, București, 2005;

Troncotă Cristian, *Mihail Moruzov și frontul secret*, Editura Elion, București, 2004;

Troncotă Cristian, Blidaru Horațiu, *Careul de ași. Serviciile secrete ale Marii Britanii, S.U.A., Rusiei, Israelului*, Editura Elion, București, 2004;

Troncotă Cristian, *Istoria serviciilor secrete românești de la Cuza la Ceaușescu*, Editura Ion Cristoiu, București, 1999;

Troncotă Cristian, Bidu Ioan, Blidaru Horațiu, *Serviciile secrete ale Franței, Germaniei, Spaniei și Portugaliei înainte și după Războiul Rece*, Editura Elion, București, 1998;

Troncotă Cristian, *Mihail Moruzov și Serviciul Secret de Informații al armatei române*, Editura INI, București, 1996;

Troncotă Cristian, *Eugen Cristescu, asul serviciilor secrete românești*, Editura "Roza vânturilor", București, 1994;

Verona Sergiu, *Military Occupation and Diplomacy: Soviet Troops in Romania 1944-1958*, Durham, Duke University Press, 1992;

Watts L. Larry, *Ferește-mă, Doamne, de prieteni. Războiul clandestin al Blocului sovietic cu România*, Editura RAO, București, 2011

Cronologii, dicționare, enciclopedii

Baud Jacques, *Encyclopedie du renseignement et des services secrets*, Editura Lavauzelle, Paris, 1998;

D'Aumale Geoffrey, Faure Jean-Pierre, *Guide de l'espionage et du contre-espionage. Histoire et technique*, Paris, 1998;

Ștefănescu Domnița, *Cinci ani din istoria României. O cronologie a evenimentelor, decembrie 1989 – decembrie 1994*, Editura Mașina de Scris, București, 1995;

Lucrări speciale

Bianu Eugen, *Ordinea Obștească. Îndreptar profesional în știința polițienească*, București, 1938;

Bobocescu Vasile, *Istoria Poliției Române*, Editura Ministerului de Interne, București, 2000;

Chiriac Iulian, *Serviciile secrete românești: cazul Siguranței Generale a Statului (1944-1948)*, Iași, 2007;

Culitza Theodor, *Poliția de informațiuni și contrainformațiuni*, Tipografia „Atheneu”, București, 1938;

Diaconescu Constantin, *Manual de geografie militară a României și a țărilor vecine*, Tipografia Cavaleriei, Sibiu, 1931;

Georgescu Constantin, *Poliția socială. Noțiuni fundamentale*, Tipografia „România Nouă”, București, 1933;

Grigore Monica, *Ceașescu și redefinirea raporturilor dintre partid și securitate (1967-1968)*, ARHIVELE SECURITĂȚII – CNSAS, Editura Nemira, București, 2004;

Hodinăoanu Gr. Fl., *Spionaj și Siguranță de Stat*, Zalău, 1938;

Istoria militară a poporului român, vol. VI, Editura Militară, București, 1989;

Ilinca Alina, Bejenaru Liviu, *Securitatea în primii ani ai ”Socialismului victorios”*, ARHIVELE SECURITĂȚII-Consiliul Național Pentru Studierea Arhivelor Securității, Editura Nemira, București, 2004;

Marin Ionel, *Comunitatea de informații-soluția problemelor de securitate*, Editura A.N.I., București, 2004 ;

Ochea Lionede, *Serviciul Special de Informații al României pe Frontul de Vest*, Editura Tipart, București, 2004;

Pascu Iuliu, *Ministerul de Interne. Proiect de reorganizare*, Tipografia „Ludovic Sziklai”, Lugoj, 1928;

Pascu Iuliu, *Drept polițienesc român*, București, 1931;

Pelin Mihai, *DIE 1955-1980. Culisele spionajului românesc*, București, Editura Evenimentul românesc, 1997;

Timofte Alexandru-Radu (coordonator), *Reforma Serviciului Român de Informații – argumente și fapte*, Editura A.N.I., București, 2003;

Timofte Alexandru-Radu, *Originile și mărirea, declinul și renașterea lumii informațiilor secrete*, Editura A.N.I., București, 2004;

Timofte Alexandru-Radu, *Lungul drum al serviciilor secrete către democrație*, Editura A.N.I., București, 2004;

Troncotă Cristian, *Istoria Securității Regimului Comunist din România*, vol I, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2003;

Cartea Albă a Securității, Serviciul Român de Informații, vol. IV, București; 1995;

Articole în periodice/interviuri/comunicări

Antoniou Gabriela , *Proiect – Unificarea serviciilor secrete e poveste veche*, Jurnalul Național, 24 iunie 2005;

Aparaschivei Sorin, *Serviciile de intelligence: de la războiul rece la noile provocări*, Revista Română de Studii de Intelligence nr. 1-2/decembrie 2009, București;

Bănescu Traian, interviu acordat postului de radio BBC;

Cernea Ștefan, *Munca de informații externe de la SSI la SIE*, "Alerta", 25 ianuarie 2001;

Ciobanu Mircea, *Convorbiri cu regale Mihai*, București, Editura Humanitas, 1991;

Constantiniu Laurențiu, *Rețeaua Caraman a acționat în interesul lui Ceaușescu sau al KGB?*, Cotidianul, 9 noiembrie 1998;

Cosma Neagu, Ion Stănescu, *Magazin istoric*, nr. 4/1998;

Dennis Deletant, *Influența sovietică asupra Securității române 1944-1953*, în "Memoria ca formă de justiție", Comunicări prezentate la Seminarul de la Sighetul Marmației (10-12 iunie 1944), București;

Dennis Deletant, în *The Security Services since 1989: Turning over a New Leaf*;

Duvac Ion, *Intelligence și securitatea națională*, suport de curs *Comunitatea națională de informații și cultura de intelligence a decidenților politici – actualități și perspective*, din cadrul Masterului "Studii de securitate", organizat de Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, din cadrul Universității București, Editura Universității București, 2006;

Ivan Ion, *De ce Intelligence?*, în Revista Română de Studii de Intelligence, București, nr. 1-2/decembrie 2009;

Maior George Cristian, luare de cuvânt în ședința Senatului din data de 21 noiembrie 2005- privind decizia CSAT de a înființa Comunitatea de Informații (dezbateri parlamentare);

Maior George - Cristian, *E mai greu să acționezi în democrație*, interviu realizat de publicația Adevărul, 25 martie 2010;

Maior George – Cristian, interviu realizat de Armand Gosu, Revista „22”, 26 iunie 2007;

Maior George – Cristian, interviu realizat de Corina Drăgotescu, publicația „Cotidianul”, 10 mai 2007;

Matei Florina Cristiana, *The challenges of Intelligence Sharing in Romania*, Revista Intelligence and National Security, vol. 24, nr. 4, august 2009;

Mărgărit Mihai, *Doctrina de informații și comunitatea de informații rămân simple divagații academice, pretexte de tensiuni politice dâmbovițene sau sunt reclamate ca o necesitate a reformei spre democrație?*, dezbateri tematice, organizată de Fundația EURISC – Institutul European pentru managementul Riscului, Securității și Comunicării, București, 27 ianuarie 2005;

Megheșan Karin, *Modificările sistemului internațional. Comunitate și schimbare în activitățile de intelligence*, în Revista Română de Studii de Intelligence, București, nr. 1-2/decembrie 2009;

Mihalache Veronica, *Comunitatea Națională de Informații – structură superioară de management al informațiilor pentru securitatea națională*, în Revista Română de Studii de Intelligence, nr. 1-2/decembrie 2009, București;

Munteanu Miruna, *Agenții KGB deplin conspirați în interiorul lagărului socialist. Operațiunile "Progres", "Dosare ultrasecrete"*, an 3, nr. 87, 18 decembrie 1999;

Niță Cristian, *O încercare de definire a termenului "intelligence"*, în Revista Română de Studii de Intelligence, București, nr. 1-2/decembrie 2009;

Noskova Albina F., *Consilierii sovietici între cerere și ofertă*, în Magazin Istoric, nr. 4,5,6/1998, prezentare de Florentina Dolghin;

Otu Petre, *În Biroul Politic despre agentura sovietică*, Magazin istoric, iulie 1999;

Pancea Marin, *Armata, Securitatea, Populația. Decembrie 1989 – Revoluție sau lovitură de stat?* Un interviu cu fostul șef al Direcției de Informații al Armatei, realizat de Graziela Bârlă, București, 1999;

Pop Adrian, *1950. Legația S.U.A. informează: dominația U.R.S.S. asupra României nu poate fi slăbită*, în „Magazin Istoric”, XXXIV, nr. 4 (409), 2001;

Raicu Romeo Marius, președinte al Comisiei speciale a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra Serviciului de Informații Externe, declarație politică privind *“Comunitatea de informații, necesitate a realității sistemului internațional”*, intervenție în cadrul ședinței Camerei Deputaților din 14 iunie 2005;

Savaliuc Răzvan, *Virgil Ardelean vrea să reînvie Direcția a VI-a a Securității*, în „Ziua”, 21 august 2004;

Sebe Marius, *Despre intelligence (I)*, în Revista Română de Studii de Intelligence, București, nr. 1-2/decembrie 2009;

Stan Filon, *Afaceri Interne românești*, în „Cotidianul”, 6 iulie 2004;

Stoica Mihaela, *Studiile de intelligence în viziunea europeană și națională*, în Revista Română de Studii de Intelligence, București, nr. 1-2/decembrie 2009;

Ștefănescu Lucian, Fati Sabina, dezbateri, Postul de radio Europa Liberă, 3 octombrie 2005;

Tănase Tiberiu, Nicolae Elena-Maria, *Comunitatea de informații-expresie a nevoii de coordonare a structurilor informative ale sistemului securității naționale*, a XII-a Sesiune

de comunicări științifice cu tema „România în contextul politicii de securitate europeană”, Editura ANI, București, 2006;

Tănase Tiberiu și Tudorancea Roxana, *Transformarea intelligence-ului în contextul noilor provocări ale secolului al XXI-lea*, în Revista Română de Studii de Intelligence, București, nr. 1-2/decembrie 2009;

Tobă Francisc, doctor în științe militare, vicepreședinte al Asociației “George C. Marshall” România, *Comunitatea Națională de Informații – necesitate obiectivă sau armă politică*, 6 februarie 2006 – Internet;

Tobă Francisc, doctor în științe militare, vicepreședinte al Asociației “George C. Marshall” România, *Reforma CSAT – Consiliul Național de Securitate*, 5 februarie 2006 – Internet;

Țigănescu Ioana, *Dispute pentru Comunitatea de Informații*, Grupul de presă Mediauno, august 2005, Internet;

Troncotă Cristian, *Serviciile de informații românești la începutul primului război mondial*, în “Studii și cercetări socioumane”, nr. 3/1998, Editura INI, București;

Troncotă Cristian, ”Arhivele totalitarismului”, an I, nr. 1/1993

Troncotă Tiberiu, *Intelligence*, nr. 11/mai 2008, publicație editată de SRI;

Tudor Radu, *Fostul director al Serviciului Olandez de Informații Militare dezvăluie pentru ZIUA*, ”Dosare ultrasecrete”, 8 iunie 2002;

Watts Larry, *Războiul clandestin dintre Pactul de la Varșovia și România (VI)*, www.independent-al.ro

Comunicat de presă al Serviciului de Informații Externe difuzat pe 10 mai 2004.

Comunicat de presă al Serviciului de Informații Externe difuzat pe 13 mai 2004.

Comunicat de presă al Serviciului de Informații Externe difuzat pe 24 mai 2004.

Periodice

”Arhivele totalitarismului”, nr. 1-2/2000;

„Buletinul Ministerului Afacerilor Interne”, nr. 4, 1942;

„Epoca”, nr. 11, 17 ianuarie 1920;

„Epoca”, nr. 30, 13 februarie 1920;

„Gheara”, anul IV, nr. 66, 1925;

„Gorjanul” (Tg-Jiu), anul VI, nr. 36-37, octombrie 1929;

”Intelligence” (București), anul 5, nr. 11 și 12, anul 6, nr. 15;

„Paza”, anul I, nr. 4-5, 1921;
„Poliția” (București), anul IV, nr. 2-3, 1923;
„Poliția românească”, anul III, nr. 11/1927, anul IV, nr. 1,2/1928, anul V, nr. 8-9/1929,
anul XII, nr. 132-133/1936, anul XV, nr. 172,173/1939;
„Revista Generală a Poliției” (București), anul I, nr. 6, 1928;
„Revista pentru Siguranța Statului” (București), anul I, nr. 3, 4, 5/1925, anul II, nr.
1,2,3,7/1926;
”Magazin istoric”, februarie 2001;
”Magazin istoric”, august 1999;
”Intelligence”, nr. 11/mai 2008, 12/septembrie 2008

Surse INTERNET

www.spp.ro.

www.sri.ro.

www.stsnet.ro.

www.dgipi.ro.

www.anp-just.ro.

www.independent-al.ro

<http://www.presidency.ro>.

<http://presamil.ro/OM/2004/14/pag%206-10.htm>

<http://securitatenationala.ro/e107>

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ>

http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties

http://www.luhan.ro/docs/Politica_europeana_de_Securitate_si_aparare_Lisabona.pdf

<http://facultate.regielive.ro/referate/istorie-universala>.